

KKI

4:1

Milyen hatással volt a Covid-19-járvány az ázsiai nagyhatalmak puha erejére?

KKI 4:1

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2022.

Szerkesztő:

Salát Gergely – Külügyi és Külgazdasági Intézet

Szerzők:

Eszterhai Viktor – Külügyi és Külgazdasági Intézet

Salát Gergely – Külügyi és Külgazdasági Intézet

Szivák Júlia – Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Mezei Tibor – Külügyi és Külgazdasági Intézet

Szöveggondozás:

T-Kontakt Kft.

Tördelés:

Lévárt Tamás

Illusztráció:

<https://depositphotos.com>

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik, és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának

A sorozatban eddig megjelent kiadványok

2022/8. [Mire lehet számítani adél-koreai külpolitikában az elnökválasztás után?](#)

2022/7. [Racionálisnak tekinthető-e Vlagyimir Putyin?](#)

2022/6. [The economic situation of the Western Balkans: an untapped potential?](#)

2022./5. [How do External Powers Perceive the Current Situation in Bosnia and Herzegovina?](#)

Régebbi számaink elérhetőek a [KKI](#) honlapján.

A Külügyi és Külgazdasági Intézet 4:1 című sorozatában négy kutató válaszol röviden ugyanarra – a nemzetközi politikát és gazdaságot érintő – kérdésre. Célunk a magyarországi tudományos viták elindítása és a szakértők közötti párbeszéd elősegítése. E számunkban a következő kérdésre kerestük a választ: *„Milyen hatással volt a Covid-19-járvány az ázsiai nagyhatalmak puha erejére?”*

ESZTERHAI VIKTOR

KÍNA – FOKOZÓDÓ KETTŐSSÉG

Kína puha hatalma rendkívül népszerű téma a kínai politikai kérdésekkel foglalkozó kutatók körében. A nyugati szakirodalom irányelvei alapján a vizsgálatok elsősorban Kína kulturális vonzerejére helyezik a hangsúlyt, ahol a kutatás tárgyát Kína gyorsan bővülő Konfuciusz Intézet-hálózata adja, feltételezve, hogy ezek az intézetek hatékony eszközei Peking politikai céljainak. Kína állami stratégiaként kezelt puha ereje azonban valójában nagyon kevés eredményt hoz. A klasszikus kínai kultúra, amelyre a Konfuciusz Intézetek fókuszálnak, nem mond sokat a mai világról. A túlzottan központosított intézményrendszer pedig nem veszi figyelembe a helyi igényeket. Kína politikai rendszere nem vonzó a globális kapitalizmus keretei között. Peking központosító törekvése jó táptalaja a Kínával szembeni támadásoknak, és sokszor inkább rontja Kína nemzetközi megítélését, különösen egy olyan időszakban, amikor a Kína és az Egyesült Államok közötti nagyhatalmi versenyben a narratívák szintjén is komoly harc van kibontakozóban. Mindez nem jelenti, hogy Kína ne rendelkezne puha hatalommal. Kína mérnöki teljesítményei, gazdasági eredményei és gazdasági hatalma, a nyugati típusútól eltérő fejlődési útja, továbbá a fejlődő országokkal való közösségvállalása igenis lehet vonzó, mindenekelőtt a nem nyugati, szegényebb országok számára.

A kínai puha hatalom ezen kettősségére különösen élesen világított rá a koronavírus-járvány. Kína kezdeti megítélését rendkívül negatívan érintette, hogy az új vírus a vuhani állatpiacon bukkant fel, ami megerősítette az ország elmaradottságával, a nem megfelelő higiénias viszonyokkal és az eltérő kulturális hagyományokkal kapcsolatos sztereotípiákat. Mindezt megfejtette a nyugati média drámai hangú közvetítése, amely Peking hibás járványkezeléséről, az információk – politikai rendszerből fakadó – elhallgatásáról, meghurcolt orvosokról, majd drákói intézkedésekről számolt be. A vádak szerint az információ visszatartása tette lehetővé, hogy a járvány globális szintűvé váljon. Kína nemzetközi megítélését tovább rontotta, hogy miután a járvány terjedését lényegében sikerült megállítania az országon belül a „zéró tolerancia” elv szigorú betartásával, a kínai diplomácia – egyértelműen a Kínai Kommunista Párt legitimációs érdekeit szem előtt tartva – más államok víruskezelési gyakorlatának a hibáit emelte ki, és saját hatékonyságát hangsúlyozta. Ez a korábbi sértettségből is fakadó,

a kínai érdeket erőteljesen védő attitűd „farkasharcos diplomáciaként” vonult be a nyugati köztudatba. Ugyancsak rontotta Kína nemzetközi megítélését, hogy az orvosi eszközök kivitelét, amelynek domináns előállítója Kína volt, a kezdeti fejetlenség után a kínai kormányzat tudatosan puha hatalmi eszközként azonosította, ami a külföldi közvélemény számára azt a negatív üzenetet hordozta, hogy Kína politikai előnyt kovácsol a drámai helyzetből. A „maszk-diplomácia” megkérdőjelezhető alturizmusának narratíváját tovább erősítette a kínai „vakcinadiplomácia”. Mivel Kína sikerrel állította meg a koronavírus hazai terjedését, kezdettől fogva tudatosan szervezte a vakcinák exportját. Kína elsősorban a fejlődő országok piacát célozta meg, ahol sokáig nyugati versenytársak nélkül tudta értékesíteni az oltóanyagait. Bár a vakcinák csaknem 90 százaléka vásárlás útján került a külföldi országokba, Kína sokszor a helyi kormányokkal karöltve azt a képet igyekezett kialakítani, hogy azokat segélyként küldte. A nyugati média mindezt Kína gátlástalan befolyásépítéseként tüntette fel. A koronavírus összeségében tehát jelentősen rombolta Kína puha hatalmát, amelyben pontosan azok a tényezők játszottak kritikus szerepet, amely problémák a puha erő kapcsán általánosan felmerültek, mindennek előtt a politikai rendszer és a kultúra mássága, illetve a túlzott központosítás.

Mindezek ellenére a koronavírus rávilágított a kínai puha hatalom erősségeire is. A nemzetközi közvélemény, különösen a fejlődő országokban, szembesült azzal, hogy Kína hatékonyan tudja a vírus terjedését megakadályozni, a vezetés eredményesen szervezi meg a társadalmát és sikeresen vonja be a legújabb technológiákat a stratégiájába. A világ valamennyi nagyhatalma, még a Kínát versenytársként kezelő országok is az ázsiai országtól függték az orvosi eszközök tekintetében. Mindez – kiegészítve az ellátási láncok zavaraiival – egyértelműen rámutatott, hogy Kína megkerülhetetlen szereplő a világgazdaságban. Kína ráadásul képes volt a nyugati nagyhatalmakkal párhuzamosan vakcinát kifejleszteni, és sokkal hatékonyabban jelent meg a külső piacon, mint a versenytársai. Peking – szemben a Trump-adminisztrációval – nem elfordult, hanem tovább támogatta a nemzetközi intézményeket a vírus elleni globális küzdelemben. Kína segítsége egyes fejlődő országokban rendkívül fontosnak bizonyult. Végül, az a tény, hogy Kína a világgazdaság egyetlen nagyméretű országa volt, amely elkerülte a recessziót, és jótékonyan hatott más országok exportjára is, pozitívan befolyásolta Kína megítélését.

Összeségében megállapítható, hogy a koronavírus-járvány tovább erősítette a kínai puha hatalom kettőségét. Peking azt a célját, hogy felelőségteljes nagyhatalom szerepében tündököljön, nem érthette el. Másfelől a koronavírus-válság egy olyan tükör volt, amely bebizonyította, hogy Kína számos tekintetben felzárkózott a nagy centrumországokhoz, ami a fejlődő országok szemében komoly puha hatalmi tényezőt jelent.

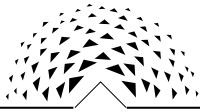
SALÁT GERGELY

JAPÁN – ELMARADT MEGÚJULÁS

Japán nem tartozik azon országok közé, amelyekben a Covid-19-pandémia katasztrófális következményekkel járt, de a szigetország járványellenes küzdelme sikertörténetnek sem mondható. 2022 januárjáig több mint 2,3 millió fertőzést igazoltak és 18 600 ember halt meg a [vírus miatt](#), ami lakosságárányosan rosszabb, mint a dél-koreai, kínai vagy tajvani adat (de persze jobb az összes nyugati országénál). Az ország nem fejlesztett saját vakcinát, az oltási program [későn](#) kezdődött, a tokiói olimpia kezdetekor a lakosságnak mindössze egynegyede rendelkezett teljes védettséggel. Ugyanakkor a Japánból érkező híradások a járvány kapcsán a fegyelmezett és együttműködő társadalom, a fejlett egészségügyi rendszer és a kompetens hatóságok képét sugározták, tehát megerősítették a japánnal kapcsolatos pozitív sztereotípiákat. A pandémia mégis sok kárt okozott Japán puha hatalmának, elsősorban azért, hogy a tokiói olimpiától remélt pozitív hatásoknak csak a töredéke vált valósággá.

Az olimpiai pályázatot a 2011-es fukushimai hármaskatasztrófa után nyújtotta be Tokió, azt remélve, hogy a játékok megrendezésének közös célja segít feldolgozni a tragédiát, [helyreállítani](#) Japán önbizalmát és tekintélyét, s új lendületet adni a sok szempontból évtizedek óta stagnáló országnak. A 2020-as olimpia megrendezésével Japánnak a soft power területén is határozott [céljai](#) voltak, különösen Abe Sinzó miniszterelnök 2012-es hatalomra kerülése [után](#). Míg [Dél-Korea](#) az utóbbi egy-két évtizedben folyamatosan innovatív popkulturális termékekkel állt elő, s valamelyest Kína kulturális befolyása is növekedett, a japán puha erő alapjául szolgáló *MAG (manga–anime–games)* területén az ország régóta nem állt elő jelentősebb újításokkal, s kevésbé alkalmazkodott a 21. századhoz, mint kelet-ázsiai vetélytársai. Japán továbbra is *soft power* nagyhatalom, de előnye csökkent, s az olimpia jó alkalmat teremtett volna pozíciójának megerősítésére, kreativitásának bizonyítására, a további fejlődéséhez szükséges gazdasági, politikai, társadalmi [változások](#) előmozdítására.

A játékok elhalasztása, majd jórészt nézők nélküli lebonyolítása és a rendezésről zajló belső vita súlyos károkat okozott Japánnak. Az olimpiával járó költségek nagy részét viselni kellett, ugyanakkor a várt haszon nagy része elmaradt. Kiestek a turizusból fakadó és a jegyárbevételek, s a járulékos nyereségek jó része sem realizálódott. Puha erő szempontjából nagy jelentősége lett volna a külföldi [nézőknek](#), akik jó eséllyel pozitív élményekkel tértek volna haza, s az olimpia alatt általában megélenkülő sportdiplomáciai aktivitás is erősítette volna Japán befolyását, ezek a hatások azonban minimálisak voltak a Tokióban bevezetett rendkívüli állapot miatt. A gyakorlatilag kármentésként, a szokásos hangulat nélkül megrendezett olimpia a tévénézők számára sem volt vonzó, a nyugati világban a közvetítések nézettsége emberemlékezet óta nem volt ilyen [alacsony](#).

Ugyanakkor Japán presztízsét sikerült megőrizni. Maga az olimpia megrendezésének [ténye is siker](#) egy világvjárvány közepette, a világ egyik legsűrűbben lakott városában, s a játékok nem váltak szuperterjesztő eseménnyé, a szigorú előírások ellenére sem voltak komolyabb fennakadások és botrányok. A japánok jó szervező-készségével kapcsolatos elképzéseket az esemény megerősítette, a válsághelyzetet a házigazdák a tőlük elvárt professzionalizmussal kezelték, a globális Japán-kép nem romlott. Az olimpiától várt áttörésre, Japán imázsának megújulására azonban nem került sor.

A nyári játékoktól remélt haszon elmaradása mellett Japán puha erejére a járvány azért is rossz hatással volt, mert a szigetország az elmúlt két évben kénytelen volt bezárkózni, a beutazó turizmus összeomlott, vendégdiákok, kutatók és üzlet-emberek alig érkeztek – 2020-ban 87 százalékkal [csökkent](#) a kiadott vízumok száma –, az emberek közötti kapcsolatok, amelyek a puha hatalom fontos forrásai, minimálisra csökkentek.

Összességében elmondható, hogy Japán továbbra is *soft power* nagyhatalom, s puha ereje a pandémia alatt sem csökkent, ugyanakkor nem is növekedett, a második tokiói nyári játékoknak nem volt olyan hatásuk, mint az 1964-es elsőnek. Az olimpiához fűződő remények a világvjárvány miatt nem váltak valóra, az ország imázsát nem sikerült megújítani.

SZIVÁK JÚLIA

INDIA – KIHAGYOTT LEHETŐSÉG

Annak a megítélése, hogy India jól használja-e ki a puha erejében rejlő lehetőségeit, meglehetősen ellentmondásos. Egyesek szerint India a *soft power* taktikus kihasználásával valóságos világpolitikai súlyánál már régóta jóval komolyabb szerephez jut. Másrészt viszont általános vélemény, hogy az ország a róla kialakult pozitív képet igen nehezen tudja gazdasági vagy politikai előnyre váltani. A koronavírus-járvány kapcsán is hasonló, felemás tendenciát figyelhettünk meg: bár a pandémia lehetőséget nyújtott India számára, hogy nemzetközi jelentőségét növelje, nem sikerült élnie ezzel.

A járvány meglehetősen jókor jött a kormányon lévő Narendra Modinak és a BJP-nek abból a szempontból, hogy 2020–2021-re több olyan belpolitikai folyamat is kicsúcsosodott, amely alááshatta volna India „demokratikus óriás” brandjét. A Modi-kormány utóbbi néhány évében a nemzetközi kedélyeket borzoló belpolitikai ügyek is megjelentek, mint a földművesek tüntetése a mezőgazdaság vállalatok általi privatizációja ellen, vagy Kasmír tagállami státuszának a megszüntetése. Ennek kapcsán a Modi-kormány vagy holdudvara gyakran tett olyan kijelentéseket, amelyek nem csapódtak le jól külföldön, s negatív visszhangot váltott ki például Rihanna hindutva-trollok általi [megtámadása](#) vagy a Greta Thunberg képeinek [elégítése](#) is. Másfelől pedig a régióban is csökkenőben volt

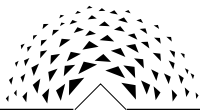
az ország befolyása. India hagyományosan törekszik arra, hogy Kínával és Pakisztánnal szemben a *soft power* eszközeit felhasználva ellensúlyozzon, melynek egyik módja a segélyezés, illetve a szomszédos országok számára elérhető oktatási programok fenntartása. Modi alatt viszont ezek a segélyek csökkenni kezdtek, valamint a gazdasági növekedés üteme is lelassult.

A koronavírus-járvány kitörése elterelte a figyelmet ezekről a tendenciákról, és egy darabig úgy tűnt, hogy az ország képes lehet kiköszörülni a jó híren esett csorbát is. Az első hullám során a példátlanul szigorú lezárásoknak köszönhetően India viszonylag jól átvészelte a járványt, és a karantén miatt a belpolitikai konfliktusok okozta demonstrációk is lecsendesedtek. Sőt, bizonyos értelemben még példát is mutattak, hiszen a biztonságos – érintés nélküli – hagyományos indiai üdvözlésforma világszerte ismertté vált.

Emellett eleinte úgy tűnt, hogy India a vakcinadiplomáciája révén számos jó pontot szerezhethet magának a nemzetközi porondon. Indiát gyakran szokták a világ gyógyszergyáráként emlegetni, gyártási kapacitásai miatt, ezért az általános várakozás az volt, hogy az Indiában gyártott Covaxin (a Bharat Biotech saját fejlesztése) és a Covishield vakcina (az Astra-Zeneca Serum Institute of India által gyártott változata) fontos eszközzé válhatnak a koronavírus elleni harcban globális szinten is. 2021 januárjában Modi azt nyilatkozta, hogy India készen áll az emberiség megmentésére, s ugyanakkor kezdett vakcinákat ajándékozni alacsony jövedelmű országoknak, amikor a hazai népesség oltása is kezdetét vette. Hárommillió dózis adtak Bangladesnek, egymilliót Nepálnak és félmilliót Srí Lankának, a csendes-óceáni térségben pedig több országgal kötöttek szerződést későbbi vakcinaszállítmányokra.

A második hullám azonban sokkal jobban megviselte Indiát, és a világsajtót bejárták a kórházak folyosóin oxigén nélkül haldokló tömegek képei, így 2021 márciusában a hatalmas belpolitikai nyomásra India leállította a vakcinaexportot. Ezzel nehéz helyzetbe hozta azokat az afrikai és ázsiai országokat, amelyek az indiai vakcinaszállítmányokra építettek, viszont lehetőséget teremtett Kínának és Oroszországnak az űr kitöltésére. Kína 140 millió dózis vakcinát szállított le csak Dél-Ázsiában, melyért cserébe a profit mellett egyéb politikai előnyökhöz is jutott. Így India nemcsak elesett attól a lehetőségtől, hogy a világ megmentőjének szerepében tetszelegjen, de a regionális hegemoniáért folytatott versengésben is lemaradt.

Ráadásul a ma már delta mutánsként ismert B.1.617.2 Covid-variánst először Indiában mutatták ki, és így jó darabig indiai variánsként emlegették, jelentős károkat okozva az ország nemzetközi hírnevének. Ezenkívül a katasztrofális egészségügyi helyzet nemzetközileg is ismertté vált, és sokat ártott India megítélésének. Annak ellenére, hogy az ország szívesebben kerülne a címlapokra kulturális öröksége vagy a modern technika területén történt előrelépések révén, ezek ritkán jelennek meg a nemzetközi közvélemény számára, viszont a második hullám alatt készült drámai képsorok bejárták a világsajtót.

Azóta Indiában konszolidálódott a járványhelyzet, sőt a vakcinaexport és a nemzetközi turizmus is újraindult, de az egyértelműen látszik, hogy a kezdeti reményeket nem sikerült beváltani. A járvány India egészségügyét és gazdaságát sem kímélte, továbbá a gyógyszeripari kapacitások kihasználásával sem sikerült „a világ megmentőjévé” válnia. A járvány talán egyedül Modi miniszterelnöknek hozott látható előnyöket, aki önmagát mint a járványhelyzet bölcs és jóságos bajnokát állítja be – a képe egyaránt szerepel az indiai oltási igazolványokon, a Co-Win koronavírus-információs kormányzati portálon és a külföldi vakcinaszállítmányok csomagolásán.

MEZEI TIBOR

KOREAI KÖZTÁRSASÁG – A RITKA SIKERTÖRTÉNET

Dél-Korea azon kevés ország egyike, amelynek puha ereje kifejezetten növekedett a koronavírus-világjárvány ideje alatt. Ez a média és a kultúra területén hosszú évek óta tartó koreai térhódítás újabb fejleményének tekinthető, és nem áll közvetlen kapcsolatban a pandémiával. Fontos ugyanakkor leszögezni, hogy a járvány esetleges hanyag kezelése negatívan befolyásolhatta volna a koreai soft power, de a szöuli kormány hatékonyan menedzselte a helyzetet.

A mai koreai puha hatalom értelmezhetetlen a populáris kultúra egyre szélesebb területein érvényesülő *Hallyu* („koreai hullám”) jelenség nélkül, ezért érdemes közelebbről megvizsgálni, hogy mi is az, aminek lendületét még a pandémia sem tudta megtörni. A *Hallyu* elnevezést először a Dél-Koreában legyártott televíziós sorozatokra (*K-drama*) alkalmazták, amelyek hatalmas népszerűsége tettek szert egész Kelet-Ázsiában a kilencvenes években. A koreai populáris kultúra hulláma tovább terebélyesedett a kétezres években, amikor a sorozatok mellett a mozi-filmek is megjelentek, valamint a koreai könnyűzene (*K-pop*) térhódítása is megkezdődött; ez a hullám aztán az egész világra kiterjedt az évtized végére. Erre rákódtak rá a koreai populáris kultúra újabb és újabb rétegei az elmúlt tíz évben: a koreai gasztronómia, a divat (*K-fashion*), a kozmetika (*K-beauty*), amelyeket összefoglalóan *K-culture* névvel is illetnek. A pandémia előtt kezdett kibontakozni a *K-style*, ami lényegében azt jelenti, hogy minden, ami koreai, az népszerűsíthető és kapcsolható a *Hallyu* köréhez. Ebből adódik, hogy Dél-Korea puha ereje napjainkra elválaszthatatlanul összefonódott a *Hallyu* komplex fejlődésével és világméretű elterjedésével.

Mint említettem, amennyiben a Koreai Köztársaság elhibázta volna a pandémia kezelését, az negatív hatással lehetett volna az ország vonzerejére, ez azonban nem következett be. 2022 elejére a helyzet stabilizálódott. Teljes körű átoltottsággal már az össznépesség [83,5 százaléka rendelkezik](#) (42,84 millió fő), emlékeztető oltást az össznépesség 39,1 százaléka kapott (20,05 millió fő). A pandémia

megjelenése óta 657 508 megbetegedés fordult elő (az 51 milliós népességben), a halálozás azonban továbbra is viszonylag alacsony, eddig 5932 elhunytat regisztráltak. Az országban január elején jelentették az első omikron vírusvariánshoz kapcsolható haláleseteket. A szöuli kormány eddig megközelítőleg egymillió beteg számára kötött le szájon át szedhető Covid-19 elleni [gyógyszert](#). Egyrésztől elővételi szerződést írt alá a Pfizer Inc. amerikai gyógyszercéggel 762 ezer betegnek szánt Paxlovid tablettára, másrésztől megállapodást kötött az amerikai Merck & Co. gyógyszergyártó leányvállalatával, az MSD-vel, amely 242 ezer ember számára biztosít szájon át alkalmazható koronavírus elleni gyógyszereket.

Az elmúlt két év tapasztalata alapján elmondható, hogy a szöuli kormányzat eredményesen és a helyi kulturális mentalitással összhangban kezelte a járványhelyzetet. Nagy hangsúlyt fektettek a távolságtartás szabályainak betartatására és a kontaktkutatásra, de nem került sor szigorú lezárásokra. Elmondható az is, hogy nagyon sokrétűek és rugalmasak voltak a járványügyi szabályok. (Példának okáért számos esetben engedélyezték, hogy a közönség szájmászkkal részt vehessen sporteseményeken, de megtiltották a drukkereknek, hogy kiabáljanak.) A járvánnyal járó kihívások tehát nem okoztak fennakadást a *Hallyu* további erősödésében és terjedésében, amire a legjobb példa, hogy a [Squid Game](#) sorozat minden korábbi népszerűségi rekordot megdöntött 2021-ben. A járványidőszakban Dél-Korea megerősítette eddigi pozitív országimázsát, és folytatódott az ország soft powerének gerincét adó *Hallyu* popkulturális térhódítása.